

Spolupráce s rodinou v době adaptace dítěte v mateřské škole

Začátek docházky do školky je v životě dítěte a celé rodiny velký krok. Z batolátka, o němž se v rodině všichni starají, se stává předškolák, najednou tolik samostatný, s novými zážitky, zkušenostmi, lidmi okolo sebe, ale i novými povinnostmi. Období začátku docházky do mateřské školy je náročným obdobím pro dítě a zkouškou trpělivosti pro rodiče i učitelky mateřských škol.

MGR. RADKA BRADÁČOVÁ

Až 1900 hodin. Tolik může strávit malé dítě v mateřské škole v tomto školním roce. Školka je pro většinu dětí místem, kde tráví velkou část svého času v pracovních dnech. Je významnou součástí vzdělávacího systému a jejím cílem má být **příprava na celoživotní vzdělávání**. Měla by vést dítě k všestrannému rozvoji a využít svých podmínek tak, aby vzdělávání probíhalo nenásilnou, atraktivní formou za přítomnosti vnitřní motivace dítěte.

V naší školce pracujeme ve **věkově homogeních skupinách**. **Období příchodu nových dětí** je jednou z nevýhod těchto skupin, je velice zátěžové pro všechny zúčastněné. Přichází třída zcela nových dětí, které se pobytem ve školce bez rodičů a soužití s vrstevníky teprve začínají učit. **Chybí zde vzor starších dětí**, které jsou ve školce zvyklé, chybí sourozenci, skupinová soudržnost, zkušenosti, zažité režimové momenty.

Přiznávám, že toto období není moje oblíbené. Učitelky mateřských škol, trvale se vzdělávající, připravené

s moderními pomůckami, se spoustou činností, podnětů, energie a vzdělávacích nabídek, se na čas mění na chůvy, utírající slzičky, pečující. Kromě emocí dětí (a někdy i rodičů) řešíme zejména **sebeobslužné činnosti** – oblékání, hygienu, stolování, přivyknutí na režim školky a program dne. Hlavně v prvních měsících je toto **hlavním cílem a náplní třídního plánu**.

Rodina a školka jako partneři

To, jak dítě adaptaci ve školce zvládne, **ovlivní nejvíce samozřejmě rodina**. Pokud máme ve třídě 25 dětí, výchovných stylů je nepřeberně – často ani oba rodiče nepostupují ve výchově jednotně. Učitelky by měly **poznat styl výchovy v rodině a respektovat jej**. Rodiče by měli být dobře seznámeni s vizí školy, školním vzdělávacím programem, cíli, organizací provozu a pravidly.

Mateřská škola a její pedagogové by také měli rodičům svou profesionalitou a odborným přístupem dát najevo, že smyslem mateřské školy není hlídání

děti, ale vzdělávání. Vzájemné poznání rodiny a školky je předpokladem vybudování vztahu, kde nechybí důvěra, a následné spolupráce. V ideálním případě se potom školka a rodina stanou partnery, kteří mají společný cíl – a to je progres dítěte.

” V prvních měsících jsou hlavním cílem a náplní třídního plánu sebeobslužné činnosti.

Školka je místem, kde může rodič **získat základní informace o vývoji svého dítěte**, odbornou radu, literaturu k zapůjčení, odkaz na odborníky, citlivé doporučení. Výhodou je častá frekvence kontaktu učitelek a rodičů – denní setkání při předávání a vyzvedávání dítěte poskytuje možnost výměny informací. O dobrou spolupráci s rodinou si tedy prostředí mateřské školy doslova říká. A spolupráce může pozitivně ovlivnit a ulehčit také adaptaci dítěte v mateřské škole.

U nás nabízíme **návštěvu školky během běžného provozu ještě před**

zápisem. Předem objednané zájemce provedeme po školce, ukážeme prostory i práci s dětmi, zodpovíme dotazy. Informace podáváme i v průběhu přijímacího řízení.

Před samotným nástupem do školky **dále organizujeme setkání**, kde

rodičům představíme přibližnou náplň dne ve školce, nároky na děti, nutné vybavení i praktické informace týkající se plateb. Zodpovíme všechny dotazy, rodiče si vše důležité odnesou také v tištěné formě. Pro děti pořádně **několik seznamovacích setkání ještě před letními prázdninami**. Náplní jsou jednoduché pohybové hry, říkadla, volná hra ve třídě i na školní zahradě.

Domácí příprava na nástup do školky

Cílem všech setkání je nejen seznámení, ale i dobrá **příprava dětí v rodině** před nástupem do mateřské školy. Snažíme se rodičům sdělit, co je třeba dítě naučit, aby byl příchod do školky pro něj co nejjednodušší.

Dítě by mělo být zvyklé na pravidelný denní režim, který určuje rodič, znát pocit jistoty a **mít představu o plynutí času**. Mělo by mít také vyzkoušené odloučení od rodičů, pobyt u příbuzných, v jiném prostředí, komunikaci s dospělými. Také **stravovací návyky** jsou důležité, dítě by se mělo umět najíst lžící, znát rozmanité chutě a potraviny, kousat.

Samozřejmě dítě nemůže být zvyklé na plenu nebo dudlík. Mělo by zvládnout **samostatně navštívit WC, použít kapesník, obléknout se, obout** do bačkorek nebo bot. Jsme schopny i poradit, jak na nácvik oblékání, aby dítě vše zvládlo. V **oblasti komunikace** upozorňujeme i na to, že předškolák by měl reagovat na zavolání, otočit

se, když slyší své jméno, navázat oční kontakt. Měl by zvládnout říct své jméno, mít zdvořilostní návyky, základní jednoduchou domluvu.

Představa takto vybaveného dítěte, které přichází nově do školky, je pro nás učitelky ideální. Realita často bývá jiná. Usnadnění celé situace však je, když je ve výše jmenovaných oblastech **připraveno alespoň částečně**.

Adaptace

V období prvních týdnů adaptace doporučujeme rodičům nastavit **jasná pravidla**, jak dlouho bude dítě ve školce trávit čas, a také **co nejkolidnější a nejkratší proces loučení a vstupu dítěte do třídy**.

Někteří rodiče probouzejí v dítěti nejistotu svým vlastním postojem. Sami nejsou rozhodnutí, zda má dítě ve školce opravdu být, nedůvěřují personálu školky ani svému dítěti, smlouvají, dítě uplácí, propadají emocím, nedokážou být jistotou, oporou, průvodcem. Nejsou schopni **situaci racionálně uchopit**. Všechny známe dlouhé ranní

” **Rodiče by měli dětem nastavit pevná pravidla, kolik času bude dítě trávit ve školce, a rovněž co nejkratší a nejkolidnější proces loučení a vstupu dítěte do třídy.**

loučení, slibování, vyplakané změny předem domluveného odchodu ze školky, diktování podmínek dítětem a někdy až nesmyslné chování rodičů. To vše dětem adaptaci ve školce velmi komplikuje a proces prodlužuje. Ačkoli je i pro rodiče odloučení a celá situace velmi těžká, měli by **reprezentovat pevný postoj**. Sami žijí ve světě, který je plný pravidel a limitů, stejnému by měli učit své dítě.

Adaptace je náročná, každý školní rok se však po pár týdnech všechno usadí a školka se pro většinu dětí stane oblíbeným místem, kde rádo

a smysluplně tráví den ve společnosti vrstevníků.

Rodiče po pár týdnech překvapeně hovoří o **pokrocích a samostatnosti dítěte**. Děti se vzdělávají, ani nevědí jak. A učitelky utrou pot z čela a mohou ukázat, co umí, využít své odbornosti. **A spolupráce rodiny a školky** může pokračovat.

Rodičovská kavárna

Na podzim se nám osvědčilo organizovat **schůzku třídních učitelů a rodičů**, kterou nazýváme rodičovská kavárna. Scházíme se v odpoledních hodinách ve třídě a bez přítomnosti dětí (o ty je postaráno v jiné třídě školy). Rodiče si mohou nabídnout kávu, čaj nebo vodu a příjemnou a vstřícnou atmosféru se snažíme navázat i tím, že drobné pohoštění pro rodiče je připraveno třídními učitelkami.

Setkání prohlubují spolupráci učitelů s rodinami, ale také umožňují rodičům se navzájem poznat.

i učitelky jsou **připraveni na komunikaci a výměnu informací**. Rodiče jsou seznámeni s třídním plánem, tématy, plánovanými akcemi. Dozvědí se, jaká je úroveň znalostí a dovedností dětí, jejich řečového vývoje, adaptace na školní prostředí, úroveň sebeobsluhy.

Čas kavárny také využíváme k nabídkám, jak mohou rodiče ovlivnit život ve třídě (předčítat v rámci kampaně Celé Česko čte dětem, být aktivní ve spolku rodičů, účastnit se akcí školy nebo třeba navštívit třídu v běžném dni atd.). Všechny tyto informace jsou sdělovány obecně všem. Ve druhé části

probíhají **individuální konzultace**.

Máme vyzkoušeno, že při rodičovských kavárnách je probráno mnoho důležitých záležitostí, budována **soudržnost rodičů a učitelů**, vyjasněna některá nedorozumění. Často je domluven **společný postup** např. při přetrvávajících adaptačních problémech dítěte. Můžeme doporučit ambulantní logopedickou péči a nastínit, co to obnáší. Vysvětlí se případná nedorozumění – rodiče si často neumějí představit, jak jejich dítě funguje ve velké skupině dětí. Atmosféra, která při kavárně vzniká, je příznivá i pro humorné chvílky. Setkání je výbornou **příležitostí k prohloubení spolupráce** rodiny a školky, ale také **možností, aby rodiče poznali jeden druhého**.

Spolupráce rodiny a školy je důležitou součástí úspěchu vzdělávání dítěte a významným pomocníkem při adaptaci nového dítěte. **Dobrá komunikace a spolupráce** – tedy společná práce orientovaná na stejné cíle – je dobrým předpokladem pro rozvoj „našeho“ předškoláka. ■

Autorka je učitelkou a zástupkyní ředitelky MŠ V Lukách Rakovník. Zároveň působí jako ambasádorka programu eTwinning v České republice.